

За наукові КАДРИ

№ 6 (665)

СЕРЕДА,

22

ЛЮТОГО

1961 року.

Ціна 2 коп.

1 СТОРІНКА:
Готуємось до виборів у місцеві Ради.
Голоси гніву.
Солдатская слава — Константин Дронь.

2 СТОРІНКА:
Всенародна справа—Л. Стрільцов.
Рішення Пленуму, — програма до дії.

Вчити активно, вчити інтересно— В. Ружейников.

3 СТОРІНКА:
Доброго здоров'я Вам, Ганно Олексіївно.
Читання думок на відстані — Д. Елькін.
Відвідувачі сперечаються—і це добре — І. Черницька.

4 СТОРІНКА:
«Коли зникло сонце».

Орган парткому, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

Вони— КАНДИДАТИ В ДЕПУТАТИ МІСЦЕВИХ РАД

На підприємствах, в установах і навчальних закладах, в колгоспах, радгоспах та РТС області триває висування кандидатів у депутати місцевих Рад.

Відбулися загальні збори професорсько-викладацького складу, студентів та співробітників нашого університету, на якому висунуто кандидатів у депутати міської та Центральної районної Рад. До міської Ради одностайно висунуто секретаря міськкому

КПУ Л. В. Гладку, наукову співробітницю Інституту фізики ОДУ К. А. Позігун, секретаря обкому КП України М. С. Синицю, декана філологічного факультету І. М. Дузя.

Кандидатами в депутати Центральної райради висунуто доцента університету Н. З. Жаренко, старшого лаборанта Л. П. Струковську, секретаря Центрального РК ЛКСМУ І. П. Ковлакову.

НА ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ № 60

Простора, світла кімната. На стінах портрети, на столах газети та журнали. Це агітпункт виборчої дільниці № 60, що розміщений по вул. Пастера, 42. Багато часу і старання віддає роботі на агітпункті колектив викладачів університету. Агітатори завжди можуть одержати тут корисну пораду, чуйну допомогу.

На стіні висить план роботи агітпункту на лютий місяць. В ньому — різноманітні заходи, вони завжди вчасно проводяться і викликають у виборців велику зацікавленість. Агітаторами проведено бесіди по матеріалах січневого Пленуму ЦК КПРС. Цікаво і з великою користю для виборців пройшла бесіда на медичні теми з участю групи лікарів. Після бесіди демонструвався фільм.

16 лютого заплановано провести бесіду про виховання дітей в сім'ї. Студенти факультету іноземних мов готують для виборців

дільниці цікавий концерт художньої самодіяльності.

— Хто з агітаторів працює найкраще? — звертаюсь я з питанням до Е. С. Друтейко.

— Перш за все, я хочу відзначити сумлінну роботу Марії Іванівни Кириченко — працівника наукової бібліотеки. Вона — справжній ентузіаст. Все, за що береться Марія Іванівна, вона намагається зробити якнайкраще, якнайцікавіше. Добре працюють агітатори Юсова, Головченко, Іванченко, Сосновська та інші.

— А є такі, що безвідповідально ставляться до своєї справи? — запитує далі.

— Ні, таких у нас немає, — з задоволенням відповідає Елеонора Станіславівна.

Безумовно, при такому ставленні до роботи всього колективу агітаторів свої завдання агітпункт виконає, і вибори на виборчій дільниці № 60 пройдуть з високою організованістю.

Г. МОРОЗ.

Взяли шефство над школою

Студенти II групи французького відділу факультету іноземних мов, обговоривши підсумки січневих Пленумів ЦК КПРС та ЦК КП України, а також підсумки Пленуму Одеського обкому партії, прийняли звернення до всіх студентів університету з закликком допомогти школам Одеської області та міста.

Студенти II групи взяли культурне шефство над школою № 13, Ленінського району м. Одеси. Вони вирішили допомогти школі налагодити піонерську роботу, створити драматичний та літературний гуртки, а також підтягнути відстаючих з французької мови.

ТУЛЕНЕВА, староста групи.
КОПИТІНА, прикріплений до групи викладач.

Прочитано 17 лекцій

Викладачі кафедри історії КПРС Д. М. Щербаков, А. П. Іванов і М. С. Галицький на 4 дні виставили до підшефного, Роздільнянського району, де виступили з лекціями про підсумки січневих Пленумів ЦК КПРС і ЦК КПУ.

Прочитано 17 лекцій в колгоспах, радгоспах району і на підприємствах районного центру. Трудящі висловили гарячу подяку науковцям за кваліфіковані і змістовні лекції.

Н. ХМЕЛЬОВА.

ГОЛОСИ ГНІВУ

Бельгійські колонізатори вчинили криваве злочинство — 13 лютого весь світ дізнався про підлебство вірного сина конголезького народу Патріса Лумумби і його соратників. Звітка про бандитське вбивство конголезьких патріотів болем відізвалася в серцях радянських людей.

На всіх факультетах нашого університету пройшли мітинги. Гнівно звучать слова виступу студента III курсу історичного факультету Івана Мушти. Він каже: — Ми, студенти, глибоко обурені звірячим вбивством кращих синів конголезького народу. Але ми віримо, що імперіалістам не вдасться зламати прагнення народів Африки до повної незалежності. Чорна Африка розірве ланцюги колоніалізму!

— Смерть Лумумби стала грозою для колонізаторів. Його ім'я стало прапором боротьби конголезького народу та інших народів Африки проти колоніалізму за свободу і незалежність, — сказав викладач фізичного факультету М. Д. Дихан.

Старший викладач хімічного факультету М. С. Галицький у своєму пристрасному виступі сказав:

— Лумумба і мертвий залишається в строю свого народу, його образ піднімає народи Африки на рішучу боротьбу. Радянські люди, в тому числі і радянська інтелігенція, вимагають покарати убивць Патріса Лумумби і змістити з поста Генерального секретаря ООН Дага Хаммаршельда.

Колонізаторам не втекти від суду народів!

Р. НАСЕКОВСКИЙ

Господину

Тебе — мерзавец,
вылощенный господин,
Плевком в лицо
бросаю обвиненье,
Хоть знаю,
что ты вовсе не один
Виновен в этом
страшном преступленьи.

Ты — лишь холоп,
подачками живущий.
Хозяин твой —
колониализм кровавый.
Им вытасен ты
из политикантской гущи,
Чтоб быть
помощником расправы

Над всем, что жаждет
мира и свободы.
С твоей манишки
кровь героя
Не смыть годам.
Восставшие народы,
Беря последние твердыни
рабства с боя,

Тебе, убийце,
скажут свое слово.
Когда промчалась весть:
«Бежал Лумумба снова!» —
Хотел мир верить —
спасся, спасся он!
И верить не хотел,
что он погибнуть мог...

Хаммаршельду

Но жаркой кровью
заалел восток,
И над землей
глухой пронесся стон.
Лумумба мертв.
В живых Лумумбы нет.
Но им в сердцах
оставлен яркий след.

Лумумба — факел,
мрак колоний рвущий,
Путь осветивший
африканскому народу.
Лумумба — клич,
его к борьбе зовущий
За будущие
счастье и свободу.

Класиків треба читати

Закінчилися іспити з курсу історії географії на V курсі географічного факультету. Студенти сумлінно підготувалися до іспитів. Вони непогано обізнані в актуальних питаннях історії географії.

На жаль, деякі студенти геофаку виявляють зневажливе ставлення до вивчення періоджерел-творів класиків вітчизняної географії. Рідко ще студенти читають чудові твори Н. М. Пржевальського, а обмежуються лише вивченням брошури Є. М. Мурзаєва про життя і діяльність Пржевальського. На моє запитання: «Чи читали Ви твори Пржевальського?» — студентка V курсу г. Ричковська відповіла мені: «Хіба можна все прочитати?».

Зовсім не гідним радянського студента є факт безцеремонного користування шпаргалками. А саме так намагалася діяти студентка т. Заїка під час підготовки до відповіді.

Доцент С. БЕЛОЗОРОВ.

На допомогу агітаторові

ВСЕНАРОДНА СПРАВА

Вже через декілька днів після Жовтневого перевороту Володимир Ілліч Ленін, звертаючись до мас, писав, що вони самі тепер — керівники держави, що Ради віднині — органи державної влади, повноважні, ухвальні органи.

Ради депутатів трудящих складають політичну основу нашої соціалістичної держави.

Всю діяльність Рад спрямовує Комуністична партія.

Ради — повноважні органи державної влади, які залучають широкі маси трудящих до керівництва державою, до вирішення всіх питань господарського, культурного і громадсько-політичного життя країни. Ради втілюють в собі колективну мудрість народу, його інтереси і прагнення.

Вся влада в СРСР, говориться в Радянській Конституції, належить трудящим міста і села в особі Рад депутатів трудящих. Ця влада, підкреслював великий Ленін, відкрита для всіх, вона робить все на виду у мас і є прямим і безпосереднім органом народної маси, її волею.

5 березня 1961 року в Українській РСР відбулися вибори до місцевих Рад депутатів трудящих. Ці вибори проходили на основі найдемократичнішої в світі виборчої системи.

Стаття 135 Конституції СРСР і Стаття 114 Конституції УРСР проголошують, що вибори до всіх Рад депутатів трудящих проводяться виборцями на основі загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні.

Всі громадяни СРСР, що досягли 18-річного віку, незалежно від расової і національної приналежності, віросповідання, освітнього цензу, осілості, майнового стану і минулої діяльності мають право обирати і бути обраними до всіх міських Рад.

В жодній капіталістичній країні немає справжнього загального виборчого права. 50 різноманітних цензів, що обмежують участь населення у виборах, існують в США. Численні цензи існують також і в інших, капіталістичних країнах.

В багатьох капіталістичних країнах позбавлені виборчих прав жінки і десятки й сотні мільйонів корінних жителів колоній. Дуже часто не мають виборчих прав військовослужбовці. Наприклад, в США військовослужбовці позбавлені виборчих прав майже в 30 штатах.

Вибори в СРСР є прямими. Ради обираються безпосередньо трудящими міста і села.

Депутат у нашій країні — слуга народу. Радянська Конституція зобов'язує кожного депутата звітувати перед виборцями про свою роботу. В капіталістичних країнах звітність депутата — це його особиста справа.

В нашій країні депутати звітують перед своїми виборцями на зборах по виборчих дільницях, в пресі і по радіо. Одним з яскравих проявів соціалістичної демократії є також прийнята III сесією Верховної Ради СРСР 29 жовтня 1959 року, у відповідності з Статтею 142 Конституції, постановою про порядок відкликання депутата Верховної Ради СРСР. 20 листопада 1959 року аналогічний закон був прийнятий Верховною Радою УРСР. Цей закон повною мірою поширюється і на депутатів місцевих Рад.

Вибори в місцеві органи влади ще більше зміцнюють політичну основу нашої держави — Ради депутатів трудящих, — наш державний лад, нашу соціалістичну демократію.

Л. СТРИЛЬЦОВ.

РІШЕННЯ ПЛЕНУМУ — ПРОГРАМА ДО ДІЇ

Новою, знаменною віхою в житті партії й народу є рішення січневого Пленуму ЦК КПРС і виступ на Пленумі М. С. Хрущова. В цих документах партія й народ знаходять бойову конкретну програму дій для дальшого піднесення сільського господарства, в них з ленинською гостротою викриті недоліки в керівництві колгоспів і радгоспах, намічені шляхи збільшення виробництва м'яса, молока, зерна та інших продуктів.

Комуністи університету сприйняли рішення Пленуму ЦК КПРС як програму до дії. На всіх факультетах пройшли відкриті партійні збори з обговоренням матеріалів січневого Пленуму ЦК КПРС і ЦК КПУ.

На зборах по-діловому, з глибокою партійною принциповістю були викриті недоліки, які мають місце в роботі на факультетах.

Змістовною, цікавою, насиченою конкретними прикладами з життя факультету була доповідь, яку прочитав на партійних зборах філологічного факультету т. Романюк. Виступаючи — тт. Меламед, Смольська, Басенко, Москаленко, Дузь та інші — вносили конкрет-

ні пропозиції, спрямовані на покращення роботи.

З доповіддю на фізико-математичному факультеті виступив т. Дихан. В обговоренні доповіді взяли участь тт. Алферова, Меламед, Сюра та інші.

Жваве обговорення матеріалів січневого Пленуму розгорнулось на партійних зборах факультету іноземних мов. Виступаючи — тт. Бровченко, Кожухар, Грищенко, Нейдорф та інші — відзначили особливо великі недоліки в роботі заочного відділу і намітили шляхи поліпшення роботи на цій ділянці.

По-діловому, з різкою критикою недоліків в роботі факультету пройшли партійні збори на історичному факультеті. Високої відповідальності кожного комуніста на своєму посту особливу увагу приділив у виступі комуніст Савицький. З корисними пропозиціями виступили тт. Крантов, Якупов.

Комуніст Шмаков, який проводить велику роботу в районі, виступив з цінною ініціативою про створення в колгоспах гуртків по вивченню економіки колгоспів.

ВЧИТИ АКТИВНО,
ВЧИТИ ІНТЕРЕСНО

(До педагогічної практики студентів IV курсів)

З 7-го лютого на педагогічну практику пішли студенти IV курсів історичного, філологічного, географічного, математичного і фізичного факультетів — всього 450 чоловік.

Практика студентів почалася і проходить в період підготовки всього народу до XXII з'їзду КПРС, після січневого Пленуму ЦК КПРС, що викликав у трудящих небувале трудове піднесення, творчу енергію. В школі успішно продовжується перебудова навчальної роботи на основі Закону про зміцнення зв'язку школи з життям, активізуються методи викладання, впроваджується труд у навчання, навчання пронизує труд. Дітей вчать працювати і жити по-комуністичному. Піонери в школі виконують свою піонерську дворічку і йдуть до 40-річчя своєї організації з новими успіхами в труді і навчанні. Комсомольці школи безпосередньо готуються до роботи на виробництві — до великої творчої праці. Вчителі, запалені своїми першими з'їздами і виступом М. С. Хрущова на Всеросійському з'їзді вчителів, творчо і з ініціативою, вимогливо і з любов'ю, по-материнському виконують своє почесне завдання — виховання молодого покоління, яке будуватиме комунізм і житиме при ньому.

БУТИ ІНІЦІАТИВНИМИ

14 місяців на сторінках журналу «Народное образование» велася бурхлива дискусія про те, як зробити урок цікавим. Викладач Липецького педінституту т. К. Москаленко в 10-му номері журналу за 1959 рік підняв питання про якість уроку: як будувати урок, щоб підвищити його ефективність; як активізувати методи навчання і розвивати самодіяльність, ініціативу учнів на уроці; як поєднувати загальну освіту (розумову) з іншими сторонами комуністичного виховання: трудовим, політехнічним, фізичним, естетичним, моральним.

Дискусія велася навколо питання: чи справді, як запевняє автор, старий комбінований урок з

його відомою схемою розриває навчальний процес на дві самостійні, не зв'язані між собою ланки — виявлення знань через перевірку і пояснення нового матеріалу; чи справді комбінований урок з його першою частиною — опитуванням — є причиною штампу в структурі і методах навчання, чи дозволяє виведення поурочного балу підвищити активність, інтерес учнів до навчального матеріалу, переносить центр ваги роботи учня на урок (а не на домашні вправи); чи допомагає новий тип уроку, описаний т. Москаленком, ліквідувати штамп у структурі і методах навчання.

В школах Одеси ще є залишки формальної гербартовської методики побудови уроку по чотирьох обов'язкових ступенях, інколи уроки штампуються і схожі один на один. Завдання методистів під час практики — самим зрозуміти те нове, що вже є в методиці школи в останні роки. Кращі вчителі одеських шкіл вже давно відмовилися від штампів в побудові уроку. Треба показати студентам кращі зразки і навчити їх в період педпрактики будувати уроки творчо. Студенти-практиканти повинні навчити дітей вчитися на уроці. Треба зрозуміти, що вчитель не може бути лише «задавачем» і «повторювачем», як це правильно підкреслили деякі учасники дискусії про урок.

Студентів треба навчити «вчити активно», вчити інтересно, з великим навантаженням учнів на уроці.

Розбори студентських уроків повинні бути творчими, тематичними. На розборі рекомендується допускати розумні дискусії, щоб сам розбір перетворювався в цікаве практичне заняття з дидактики, з методики, а урок студента — в цікавий наочний приклад.

ТВОРЧО ВИХОВУВАТИ
УЧНІВ

Студенти історичного факультету вирішили в цьому році проявити максимум ініціативи у виховній роботі з учнями: допомогти створити в кожній школі історичні гуртки, скласти історичні формуляри, до яких занести дату від-

криття школи, імена кращих учителів і учнів, героїв і ударників праці, що закінчили школу; почати збір матеріалів з історії піонерської організації міста і школи; до 43-ї річниці Радянської Армії випустити альбоми-фотографії учасників Великої Вітчизняної війни — батьків дітей та їх родичів. Студенти філологічного факультету з перших же днів навчання почали підготовку до Шевченківських днів. Піонери, готуючись до 40-річчя своєї організації, взяли на себе зобов'язання посадити цієї весни по два дерева і одному кущу на кожного піонера, а в інших школах — стільки саджанців дерев, скільки років кожного учаснику посадок. Студенти організують виконання цих прекрасних зобов'язань.

Треба допомогти піонерам крокувати по їх піонерських сходах. Взяти хоча б 121 школу, в якій проходять практику студенти історичного, філологічного, географічного факультетів. Напроти школи — будинок, який колись належав хазяїну Попудову. На прикладі мешканців цього будинку можна показати історію революційного руху в Одесі. Напроти будинку — сквер, місце збору юних партизанів. Біля скверу — новий будинок, в якому до Великої Вітчизняної війни жили сім'ї офіцерів Радянської Армії. Під час окупації міста мешканці будинку — і старих, і дітей — фашисти викинули на вулицю. В будинку оселилися фашистські главарі «СС». Командир партизанського загону Молодцов-Бадаєв вирішив підірвати фашистів за 5 хвилин до приходу нового 1943 року. Операцію доручили Яші Гордієнку. Яша поселився в підвалі, наносив туди півпуда динаміту, але здійснити задум не зміг: його видав двірник будинку — «фашистська собака», як писав про нього Яша у своєму передсмертному листі. (Дивись з учнями експонати музею). Які інтересні бесіди, екскурсії можна було б провести в період педагогічної практики до дня Радянської Армії!

Студенти філфаку разом з учнями 47-ї школи, в якій вони проходять практику, клопотатимуть про встановлення меморіальної дошки на будинку, в якому жив Яша Гордієнко.

Студенти інших факультетів створюють трудові, технічні гуртки, гуртки по вивченню сільськогосподарської і промислової техніки. Школи №№ 65, 86, 32, 52, 66, 121, 113, 90 звернулися з офіційними листами до університету про подання допомоги у виховній роботі. Комітет комсомолу університету прийняв рішення виділити для цих та інших шкіл піонервожатих, керівників драматичних, історичних, технічних, хімічних гуртків.

Кафедра педагогіки починає з цього року читання спеціальних курсів методики виховної роботи. Комітет комсомолу створить факультет громадських професій: підготовки піонервожатих для шкіл, комсоргів, керівників різноманітних гуртків.

В. РУЖЕЙНИКОВ,
завідуючий кафедрою педагогіки.Кандидат хімічних наук
ЧАЙ КУНЬ

З лютого було урочистим днем в житті кафедри органічної хімії. Дорогий наш товариш Чай Кунь, якого всі встигли від душі полюбити за час його аспірантського навчання, в цей день захистив свою кандидатську дисертацію.

Чотири з лишнім роки прожив Чай Кунь в Одесі, працюючи на кафедрі органічної хімії над кандидатською дисертацією на тему: «Деякі питання малонового синтезу». Завдяки винятковій наполегливості й pracowитості, Чай Кунь подолав усі труднощі великої й експериментально складної роботи.

Під час захисту Чай Кунь російською мовою розповів про суть своєї роботи, виклав висновки. Виступ свій він ілюстрував великою кількістю таблиць і схем.

Офіційні опоненти — професор, доктор хімічних наук О. К. Плісов

і професор, доктор хімічних наук А. В. Дойбровський вказали у своїх рецензіях на велику цінність дослідження, а також зробили критичні зауваження по суті роботи. Було зачитано виступ професора Московського інституту народного господарства ім. Г. В. Плеханова, доктора хімічних наук В. В. Козлова, який також позитивно оцінив роботу т. Чай Куня.

Товаришеві Чай Куню односторонньо присвоєно вчепний ступінь кандидата хімічних наук.

Від душі бажаємо дорогому нашому товаришеві Чай Куню великих творчих успіхів у його роботі на батьківщині.

З. Д. БОГАТЬСЬКА,
старший викладач кафедри органічної хімії.

ДОБРОГО ЗДОРОВ'Я ВАМ, ГАННО ОЛЕКСІЇВНО

14 лютого колектив біологічного факультету відзначив 70-річчя з дня народження і 45-річчя наукової і педагогічної діяльності доцента кафедри фізіології рослин, кандидата біологічних наук Ганни Олексіївни Івановської.

Ганна Олексіївна закінчила Московські вищі жіночі курси і в 1917 році склала державний екзамен в ІІ-му Московському державному університеті. За відмінно виконану під керівництвом професора Крашенинікова наукову роботу з фізіології рослин вона одержала диплом I ступеня.

Педагогічна діяльність Г. О. Івановської розпочинається в 1916 році. В 1930 році вона захищає кандидатську дисертацію, а з 1933 року стає доцентом кафедри анатомії та фізіології Одеського державного університету. Тут Ганна Олексіївна працює і зараз.

Г. О. Івановська — досвідчений, висококваліфікований і вимогливий педагог. Вона добре обізнана в питаннях біохімії та фізіології рослин, тому лекції її проходять на високому науково-теоретичному і методичному рівні. Протягом багатьох років Ганна Олексіївна читає курси загальної біохімії, біохімії рослин, веде великий спецпрактикум з фізіології та біохімії рослин, керує дипломними роботами та виробничою практикою студентів-біологів.

Разом з колективом кафедри Г. О. Івановська веде цікаві й цінні в теоретичному та практичному відношенні наукові дослідження. Понад 20 робіт надруковано нею в різноманітних союзних, республіканських та місцевих наукових виданнях. Останніми роками Ганна Олексіївна працює над вивченням впливу кореневого

живлення рослин та умов освітлення на обмін органічних кислот у вегетативних органах кукурудзи. В 1959 році був виданий підручник Г. О. Івановської «Біохімія», який являє собою курс лекцій, що читаються нею студентам-біологам протягом ряду років.

Багато уваги і енергії Ганна Олексіївна приділяє науковій та виховній роботі зі студентами як керівник студентського наукового гуртка фізіології рослин та агітатор в групах старших курсів. Від усього серця бажаємо Ганні Олексіївни доброго здоров'я і багатьох років плідної наукової та педагогічної діяльності на благо нашої соціалістичної Батьківщини.

Співробітники кафедри
фізіології рослин,
колектив біологічного
факультету.

ВІДВІДУВАЧІ СПЕРЕЧАЮТЬСЯ— І ЦЕ ДОБРЕ

«После Сурикова, Репина, Айвазовского противно смотреть эту мазию. Куда мы катимся?»

І короткий підпис: «Студент».

Такий запис нам вдалося розшукати в книзі для відгуків в Одеській картинній галереї, де ось уже більше місяця тому відкрито виставку дипломних робіт випускників художніх вузів Радянського Союзу.

Запис, що називається, нищівний.

А зразу ж під ним — інший:

«Тов. Студент! Куда вы скатились? Здесь нельзя что-либо Вам объяснить, но вот совет: займитесь самообразованием».

Виставка дипломних робіт студентів організована в Одесі вперше. На виставці в розділі живопису, графіки, ескізів костюмів і декорацій до театральних спектаклів. Є також роботи студентів художнього факультету ВДІКу.

На нашу думку, роботи молодих художників цікаві. Вони приваблюють своєю свіжістю, оригінальністю і у виборі тем, і у їх висвітленні.

Ось картина молодого художника Каллістратова «Однополчани». Каллістратов працює під керівництвом відомого художника Непринцева. Стоїш біля картини — і немов разом з бійцем, що виходить, вдихаєш свіже весняне повітря і радієш життю, теплоту дню, природі. Дуже тепло напи-

сана картина. Її недолік — автор перебуває під великим впливом свого керівника. Власного почерку ще не чується.

Енергійний помах диригентської палички, різкий поворот, фалди фрака розлетілися, підняті смички скрипок... Здається, чуєш музику. Літографічна серія художника Щеголова так і називається — «Музика».

Цікаві роботи випускників інституту кінематографії. Ось ескізи Фентисова до оповідання Паустовського «Телеграма». М'який ліризм, легкий сум надають ескізам поетичності, добре передають дух оповідання.

Дуже хороші ескізи Платова і Школіка до фільму «Чекайте листів». Могутні лапи крану впираються у фундамент. Тільки лапи. Але настільки вони виразні, що бачиш і силу машин і силу людей, що цим машинам дали життя і ними командують.

Ми не маємо можливості написати про всі роботи. Є серед них багато хороших. Є й погані. Але головне — відвідувачі виставки сперечаються. І це добре.

На мою думку, найголовніше у роботі молодих художників — те, що вони відгукуються на проблеми нашого сучасного життя. Не копіюють сучасності, але творять її разом з будівниками, колгоспниками, артистами.

І. ЧЕРНИЦЬКА,
І курс філфаку.

Професор Д. ЕЛЬКІН.

НОВІ ПРАЦІ НАШИХ ВЧЕНИХ

Читання думок на відстані

(Закінчення. Початок в № 5 від 15 лютого ц. р.)

Всяляка думка про рух, про ту чи іншу дію у людини супроводжується скороченням відповідних м'язів, яке інколи легко помітити. Ось в цьому і полягає механізм відгадування думок, про які йде мова. Телепат пропонує своєму піддослідному задумати якусь дію. Про це він попереджує досить настійно: задумана може бути тільки дія. Потім він бере свого випробуваного за руку. Маючи дуже високу чутливість, він схоплює наявні скорочення м'язів і, слідуючи за ними, угадує рух, до якого ці скорочення повинні привести. Такою є техніка телепатії цілого ряду «читців» думок, наприклад, Месінга, який з успіхом виступає у нас протягом ряду років.

Цікаву ілюстрацію описаного прийому телепатії наводить М. Є. Введенський. Відгадувач думок пропонує задумати добре відому музикальну мелодію. Після цього той, хто задумав мелодію, прикладає пальці до шиї «читця» думок. Останній повинен назвати задуману мелодію. Минає деякий час, і після ряду невдалих спроб відгадувач вигукує, звертаючись до того, хто задумав мелодію: «Та ви ж не граєте!». І дійсно, виявляється, що той, хто задумав мелодію, не музикант і не грає на жодному інструменті, тому в нього відсутні були ті мимовільні рухи пальців, що відтворюють мелодію і дають можливість тому, хто відгадує, цю мелодію назвати.

Відзначені в літературі факти передачі думок на відстані, спостереження, взяті з практики повсякденного життя, не завжди вміщуються в рамках описаних нами явищ та закономірностей. Досить сказати, що іноді вони мають місце в межах значної відстані, яка виключає будь-яку можливість використання загостреної слухової чутливості або сприймання зовнішнього виразу задуманого руху в порядку сеченовського закону.

Французький астроном К. Фламмаріон зібрав відомості про значну кількість випадків «передачі» думок на великих відстанях.

Аналіз матеріалу, зібраного Фламмаріоном, показує, що в ньому значну роль відіграють випадкові співпадення.

Випадкові збіги обставин зустрічаються часто. Вони й лежать в основі відгадування думок на відстані.

Відомий американський гуморист Марк Твен у двох своїх статтях — «Передача думки на відстані», «Ще про передачу думки на відстані» — наводить низку спостережень над «розумовим телеграфуванням».

Зокрема, Марк Твен зупиняється на одночасному відкритті походження видів Дарвіном і Уоллесом, в чому вбачає доказ передачі думок на відстані. Проте тут нічого таємничого немає.

1). Відкрив походження видів Дарвін, а не Уоллес, якому пощастило зібрати значну кількість фактів, що заслуговують на увагу.

2). В історії науки трапляються одночасні винаходи різними вченими, що пояснюється не передачею думок на відстані, а спільністю історичних умов, продуктом яких є ці відкриття.

Чи можна в наш час говорити про виникнення в нервовій системі, у великих півкулях головного мозку електричних хвиль, здатних розповсюджуватися в навколишньому середовищі по аналогії з радіо та телехвилями?

Постановці цього питання значною мірою сприяють великі успіхи в сучасній техніці, зокрема в галузі радіо та телемеханіки.

Дані, які має у своєму розпорядженні наука, переконливо свідчать про те, що мозкові процеси, які лежать в основі різноманітних переживань, супроводжуються певними електричними явищами в нервовій системі. Електричні хвилі, що виникають тут, характеризуються різною частотою, розмахом і т. д.

Виникла ціла галузь знань, яка займається вивченням електричної картини мозку в різних умовах. Вона носить назву електроенцефалографії (по-грецькому цефалос — мозок, графо — пишу).

Слід сказати, що вже задовго до появи цієї галузі знань висловлювалися припущення про можливість випромінювання мозком електричних розрядів. Академік П. П. Лазарев на основі своїх спостережень висловив припущення, що мозок людини випромінює в навколишнє середовище електричні хвилі великої довжини, які можуть сприйматися іншим мозком. Це й лежить в основі передачі думок на відстані.

Припущення П. П. Лазарева одержали експериментальне підтвердження.

Італійський вчений Ф. Кацамаллі на основі своїх дослідів прийшов до висновку, що мозок випромінює електричні хвилі великої частоти, але невеликої довжини. Їх йому пощастило зафіксувати за допомогою спеціальної апаратури.

Ф. Кацамаллі побудував ізолювану камеру, стіни якої перешкоджали проникненню радіовипромінювань із навколишнього середовища. У камері розміщували піддослідного. В порядку навіювання у піддослідного викликалися різного роду уявлення, думки, почуття, які супроводжувались випромінюванням мозкових радіохвиль. Ці хвилі приймав спеціальний радіоприймач з навушниками, надітими на вуха експериментатора.

Ф. Кацамаллі вдалося таким чином установити, що діяльність мозку характеризується випромінюванням коротких радіохвиль, які можуть лежати в основі читання думок на відстані.

Роботи деяких наших вчених підтвердили правильність висновків Ф. Кацамаллі. Так, академік А. В. Леонтович спробував визначити довжину електричних коливань нервових клітин на основі електрорушійної сили, місткості, опору, провідних шляхів. Одержані дані співпадають з міркуваннями Ф. Кацамаллі відносно довжини мозкових радіохвиль, хоча сам Леонтович вважав мало обгрунтованою тенденцію вбачати в основі «читання» думок на відстані явища електричного порядку.

Інженер Б. С. Кажинський, який працював протягом певного часу під керівництвом А. В. Леонтовича, зробив спробу пояснити, як нервові клітини, з яких складається наш мозок, можуть продуку-

вати електричні коливання невеликої довжини. На основі аналогії з тими явищами, які мають місце в електротехніці, він вважає таку можливість цілком реальною, порівнюючи елементи нервової клітини з відповідними частинами електричного вібратора.

Таким чином, є деякі підстави для припущення, що в основі «передачі» думок на відстані лежать електромагнітні коливання, які випромінює один мозок і приймає інший.

Не слід забувати, що проти такого припущення є серйозні зауваження, що також базуються на даних дослідів.

Ряд вчених вважає, що інтенсивність радіохвиль, генерованих мозком людини, настільки мала, що вони не можуть сприйматися мозком іншої людини.

В. Аркадьєв наводить міркування математичного порядку, підраховує величини фізичних параметрів, які при такому мисленому гіпнозі можуть мати місце. За думкою В. Аркадьєва, величина електромагнітного поля, сила струму, випромінюваного мозком людини, занадто мізерні, щоб викликати позитивний ефект щодо його сприйняття мозком іншої людини. Значно більший ефект щодо дії на нервову систему та психіку могли б дати електромагнітні хвилі різноманітних електричних установак, які оточують людину. Проте й вони ніякої дії не справляють, про що свідчать численні факти.

Міркування М. А. Іванцова та В. Аркадьєва мають під собою певні підстави, проте й вони не спростовують поглядів П. П. Лазарева та Ф. Кацамаллі.

Нервова система в багатьох випадках більш чутлива до дії слабких електричних подразників, ніж будь-які створені людиною прилади. Електричні установки, що оточують людину і продукують електрохвилі різної потужності, не можуть не впливати на мозок. Безпосередні спостереження, що мають цілком випадковий характер, не є переконливими.

Фізик С. Я. Турлігін на підставі своїх дослідів прийшов до висновку, що електромагнітні хвилі, зокрема й короткі, навіть невеликої сили, справляють певний вплив на центральну нервову систему людини. Наявність цього впливу не залишає сумнівів.

С. Я. Турлігін установив, що сантиметрові хвилі мізерної потужності підвищують зорову чутливість, заспокоююче діють на нервову систему, викликають здоровий, глибокий сон. За думкою С. Я. Турлігіна, електромагнітні коливання можуть лежати в основі передачі думок. Про це говорив, зокрема, той факт, що екранування того, хто передає, або того, хто сприймає мислений гіпноз, за допомогою металу, заважає передачі думок на відстані.

Весь наведений матеріал свідчить про те, що електромагнітна теорія передачі мисленого гіпнозу заслуговує на увагу. Вона не може бути визнана заразом доведеною. Вона є лише гіпотезою, яка має деякі шанси знайти підтвердження в майбутньому. Сучасні успіхи радіо та телемеханіки, грандіозні досягнення кібернетики служать цьому запорукою.

— Що робити? — подумав я. — Через п'ять хвилин розпочнеться дуже цікаве явище природи — затемнення сонця.

На раптово потемнілому небі з'являться сяючі золотом зірки, і великі язики вогню — протуберанці — потягнуться в різні кінці від покритого місячною тінню Сонця.

Дуже цікаво спостерігати затемнення через закопчене скло. Здається, ніби фантастичний дракон проковтнув сонце своєю вогненною пащею.

Що робити?... Спішу в гуртожиток. По коридору пробіг Саша, студент філфаку, з трьома пляшками в руках. Цікаво, навіщо йому ці пляшки і що вони в собі містять. Подумавши, я вирішив, що через скло пляшки добре спостерігати затемнення сонця, бо жодного шматочка віконного скла у нас в гуртожитку немає (давню вже ніхто не бив вікон).

До початку затемнення залишалося дві хвилини, коли я постукав у двері, за якими зник Саша.

— Хто там?

Я зайшов до кімнати. Крім Саші, в кімнаті сиділо ще два хлопці — Вова та Юра, також студенти університету.

— А, Валерка, заходь, заходь, гостем будеш, — привітно сказав Вова.

ДОЛЖНИК

Вновь не сдал, вновь лицо
бледнеет.
Всем понятно теперь, без
сомнения,
Что твоя голова имеет
Связь
С солнечным затемнением.

ХВОСТИСТИ

Присвячується Т. Знамеровській, Р. Гуменюк, В. Драгомировій (філфак), Е. Сапожниковій, В. Пироговій (істфак), Г. Ніцкевич, Г. Байканову, Г. Конопльову (фізфак) та іншим.

Чередою в деканат хвостаті
Поспішають, затишок шукати.
Бо в темряві можуть відтопати
Ім хвости.

Спокійно ж в деканаті.

— Чому ви не на лекції?
— Ти що, з глузду з'їхав? Чи ти не знаєш, що зараз буде затемнення сонця?

— Але його можна спостерігати і під час лекцій. На той час вас, мабуть, випустять подивитися, — відповів я.

Саша засміявся:
Який ти наївний, в цьому столітті це ж останнє затемнення сонця, і тому...

— Це діло треба відзначити, — продовжив Юра.

Вова дістав з-під столу пляшку горілки. Він ніжно погладив її по білій, прозорій стінці. На столі, як по щучому велінню, з'явилися стакани.

— Запам'ятай цей урочистий момент і випий з нами, адже до неділі ще далеко і, взагалі, чи доведеться нам ще випити, — сказав Юра, наповнюючи стакани.

— Для того, щоб пити, потрібна якась причина, — м'яко запротестував я.

— Ха, причина завжди знайдеться. Можна пити на честь того, що море не замерзає, що світить місяць, що комендант не дає килимки в нашу кімнату... — поспішив відповісти Саша.

— Ну що ж, пийте, а я краще вийду полюбуюсь затемненням, я сьогодні не іменинник.

Я швидко зачинив двері.
Багато хлопців вибігали з кімнати подивитися на прекрасне явище природи.

Я забіг до сусідньої кімнати і здивувався, побачивши, що Серьожа ще лежить в постелі, широко відкривши очі.

— Що таке? На дворі темно, як в хижині дяді Тома. Невже я проспав всього чотири години, — і він подивився на годинник. — П'ять хвилин на дванадцять, пізно вже. Але де ж усі хлопці, хіба вони ще не прийшли з комсомольських зборів?

— О, Валерка, скажи, будь другом, котра зараз година?

— П'ять хвилин на дванадцять, — відповів я і зразу ж запитав: — Чому ти не йдеш дивитися затемнення?

— Що? А яке сьогодні число? — здивувався Серьожа.

Я повагом, урочисто сказав: «15 лютого 1961 року».

— Оце так поспав! Шістнадцять годин. Просипав лекції, комсомольські збори, але затемнення ще не просипав. А чому мене ніхто не збудив?

— Легше розбудити пам'ятник графу Воронцову, ніж тебе.

— Ну й добре, плював я на затемнення! — І він, повернувшись обличчям до стіни, знову заснув.

В кімнаті було темно.
Затемнення розпочалося.

— Валера! — зупинив мене крик Грицька, коли я вже виходив на вулицю. — Йди-но швидше сюди. Ти хоч трохи розумієшся в електриці?

— А що трапилось? — зупинився я.

— Розумієш, у нас, як завжди, зникло світло в кімнаті. Будь другом, допоможи.

Я не витримав і засміявся:

— Дивак ти, Грицю. Розпочалося затемнення сонця.

По дорозі на лекцію я зустрів Миколу і запитав його, чому в нього таке похмуре обличчя.

— Розумієш, викладач історії КПРС любить перевіряти присутність студентів на лекції. Я скористався затемненням, вирішив-

ши, що в темряві він не зможе цього зробити, а він присвітив ліхтариком і таки зробив перекличку. Мене, зрозуміло, він не знайшов, — сумно відказав Микола.

— Куди ж ти зараз йдеш?

— В деканат.

— Ну добре, ти швидше йди, а я тебе почекаю, — сказав я йому.

Через десять хвилин, весь червоний, Коля вибіг від декана.

— Ну що?

— Ех! А казали, що затемнення на стипендію не впливає.

ЗАТЕМНЕННЯ...

Частушки

У гуртожитку у нас,
У кутку червоному,
Часто у вечірній час
Чути хвилі гомону.

Телевізор нам кіно
В середу показував, —
Закрутилося воно,
Не кіно — okazія.
Миготіло і гуло,
Раптом стало темно як...
Хлопці кажуть: «Почалося
Сонячне затемнення!»

**

Дуже він поспать любив,
Часто просипаючи;
Окуляри він носив,
Спати в них лягаючи.
В жарт товариш фарбував
Хлопцю окуляри.
Той частенько просипав
Лекцій перші пари.
А сьогодні сам проснувсь,
Глянув — нічка темная.
«Рано ще» — перевернувся
І заснув Затемнення...

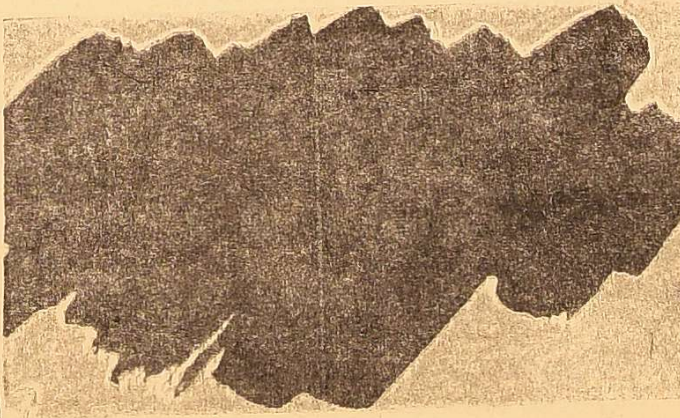
Тексти В. Олійника та В. Назказного, малюнки М. Пасісниченка та І. Пустоварова.

ДО...

ПІД ЧАС...

ПІСЛЯ...

Редактор В. ФАЩЕНКО.